

מאת הרב יהודה זולדן

יתרו ורחב - על גרי הצדק. ועלינו?

חז"ל השווו בין שני אישים מיוחדים שהתגיירו, בזמן היציאה ממצרים, ובזמן הכניסה לארץ ישראל - יתרו ורחב: "בשעה שישראל עושים רצונו של הקב"ה, מחזר בכל העולם כולו, ורואה אי זה צדיק באומות העולם ומביאו ומדבקו לישראל, כגון: יתרו ורחב" (ירושלמי ברכות ב, ח). שמותיהם של יתרו ורחב מבטאים רעיון דומה: יתרו, רוחב, משהו כוללני ומקיף.

יתרו ורחב הגיעו למעלתם המיוחדת לאחר שהם נמצאו במקומות אחרים לגמרי, והדמיון ביניהם הוא רב. על יתרו נאמר: "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים" (שמות יח, יא)... אמרו: לא הניח יתרו עבודה זרה בכל העולם שלא חזר עליה ועבדה, שנאמר: 'מכל האלהים' " (מכילתא דרבי ישמעאל יתרו - מסכתא דעמלק פרשה א). על רחב נאמר: "אמר מר: אין לך כל שר ונגיד שלא בא על רחב הזונה. אמרו: בת עשר שנים היתה כשיצאו ישראל ממצרים, וזנתה [כל] ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, אחר חמישים שנה נתגיירה" (זבחים קטז ע"א). שנים רבות של חיפוש אחר כל עבודה זרה שבעולם, וארבעים שנה של זנות עם כל שר ונגיד שסופם גרות והתחברות מוחלטת ע"י נישואין עם מנהיגי עם ישראל משה ויהושע.

ר' אליעזר אף השווה בין המניעים לרצונם להתגייר ולהצטרף לעם ישראל. "וישמע יתרו כהן מדין - מה שמועה שמע ובא ונתגייר? ... ר' אליעזר אומר: קריעת ים סוף שמע ובא, שנאמר: 'ויהי כשמוע כל מלכי האמורי' (יהושע ה, א), ואף רחב הזונה אמרה לשלוחי יהושע: 'כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף' (הושע ב, י)" (זבחים שם).

יתרו ורחב משמשים דגם ללימוד זכות על הגוים ביום הדין בראש השנה: "שמואל אמר: מי שהוא דן את ישראל, הוא דן את האומות. מה מקיים שמואל 'ידין לאומים במישרים' (תהילים ט, ט)? דגן ככשירים שבהן. מזכיר להם מעשה יתרו, מזכיר להן מעשה רחב הזונה" (ירושלמי ראש השנה א, ג).

יתרו היה אדם גדול שחיפש אמת ואמונה במקומות אחרים, ולבסוף לאחר חיפוש מקיף, הגיע לאמונה בה' והתחבר לעם דרך ציפורה בתו שנישאה למשה רבנו. על צאצאיו נאמר: "מבני בניו של יתרו ישבו בלשכת הגזית" (סוטה יא ע"א). לשכת הגזית אילו הם חברי הסנהדרין. הרב צדוק הכהן מלובלין (פרי צדיק - שמות, עמ' קכג) כתב בשם האר"י הקדוש שר' עקיבא היה מיוצאי חלציו של יתרו, שבא מסיסרא על ידי יעל אשת חבר הקיני. הרב יעקב משה חרל"פ (מי מרום - שמות, עמ' קכז-קכח), מוסיף שתפקיד הגרות הוא לגלות את התורה שבע"פ ועל כן "כולהו אליבא דר' עקיבא" (סנהדרין פו ע"א). התורה שבעל פה פורצת ומחדשת, ועל כן היא באה ממי שקבל ברצון את עול התורה והמצוות, בלא כפיית הר כגיגית. בקבלה שלמה כזו, של כפיית הר כגיגית יחד קבלה ברצון, "קיימו וקבלו - הדר קבלוה בימי אחשורוש" (שבת פח ע"א), בזמן תחילת פריחתה של התורה שבע"פ בתחילת ימי הבית השני, אז "אפשר לאורות תורה שבעל פה להתגלות במלוא זוהרן".

רחב התגוררה ביריחו, שהיתה עיר מרכזית שלכל מלכי כנען היה חלק בה. את רחב כבשו כל שר ונגיד. בזמן שהמרגלים הגיעו לביתה, היא עלתה מהתחתית כלפי מעלה, אל הגג: "והיא העלתם הגגה ... והמה טרם ישכבון

והיא עלתה עליהם על הגג. ותאמר אל האנשים ידעתי כי נתן ה' לכם את הארץ ... כי ה' אלוקיכם הוא אלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת" (יהושע ב, ו-יא). שם בגג, במקום הגבוה, נאמרו דברים גדולים מפיה של אשה שחייה היו במקום אחר לחלוטין. יהושע בן נון כובש הארץ, נשא אותה לאשה, ולאחר דורות יצאו מצאצאיה אישים גדולים: "שמונה נביאים והם כהנים יצאו מרחב הזונה, ואלו הן: נריה, ברוך, ושריה, מחסיה, ירמיה, חלקיה, חנמאל, ושולם. רבי יהודה אומר: אף חולדה הנביאה מבני בניה של רחב הזונה היתה" (מגילה יד ע"א)

יתרו ורחב הם אישים בעלי עוצמות רוחניות ואמוניות גדולות, שתררו וחפשו כל אחד לפי דרכו אחר האמת, והם הקיפו הכל, ולבסוף מהמקום התחתי ביותר הם הגיעו לפסגה להתחבר לעם ישראל, ואף להוציא מכוחותיהם שלהם לבנין האומה – נביאים, מלכים, יושבי לשכת הגזית, חברי הסנהדרין, מורי התורה שבע"פ.

גם אחרי יתרו ורחב היו גרים מיוחדים שהגיעו למקומות גבוהים מאד בעבודת ה'. נשמות גדולות, שמכח החיפוש המקיף שלהם, נכנסו פנימה ותרומתם היא ממקום אחר, לא מהסדר הרגיל. כך היתה רות המואביה שפרצה את הסדר הרגיל בקשריה עם בועז, ומשם נבנתה מלכות בית דוד. אונקלוס הגר, ועוד דמויות רבות.

שאלת הגיור בזמננו צפה ועולה לעיתים קרובות. הדיון נסוב על הליך הגרות, על הקלות, על האלטרנטיבה החברתית אם לא יגיירו אזרחים רבים שמתגוררים בינינו ומעורבים בכל. נשמעת נימה של חוסר ברירה מפני פצצה חברתית. מוצנע חלקם של אותם גרים וגיורות מיוחדים ומיוחדות שעשו דרך ארוכה מאד ולאחר בירור מעמיק עם עצמם למול סביבתם והם שמעו שמועה ובאו והתגיירו כמו יתרו ורחב, בהם יש ברכה ותרומה לדורות רבים. נרצה לגלות מבין המתגיירים שבזמננו גם כן כאלה בעלי נשמות גבוהות, שמוסיפים מכוחם עוד רוחב דעת ואמונה, יתר ויתרון בהצטרפותם לעם ישראל.